

Het vervoer van leerlingen of collega's door personeelsleden van de school

1 Het principe van het rijgeschiktheidsattest

In een aantal gevallen volstaat het niet om over het vereiste rijbewijs te beschikken, maar dient de bestuurder van een motorvoertuig bovendien een rijgeschiktheidsattest (RGA)¹ te kunnen voorleggen. Het RGA wordt uitgereikt aan bestuurders die met goed gevolg een geneeskundig onderzoek ondergaan hebben. Dit onderzoek wordt wel eens de *medische schifting* genoemd.

Een bestuurder die niet over een RGA beschikt terwijl hij een vervoersdienst vervult waarvoor hij wettelijk wel over een RGA moet beschikken, wordt beschouwd als een bestuurder *zonder rijbewijs*, ook indien hij over een rijbewijs beschikt. Hij stelt zich dus bloot aan strafrechtelijke sancties. Bovendien stelt hij zichzelf (of zijn werkgever) bloot aan het verhaal door de verzekeringsmaatschappij indien hij betrokken is bij een verkeersongeval.

2 Het rijgeschiktheidsattest voor vervoerdiensten in een schoolcontext

In dit hoofdstuk lichten we toe voor welke vervoerdiensten op school het RGA van toepassing is. Meer bepaald focussen we op:

- het vervoer van personeelsleden door personeelsleden,
- vervoerdiensten ten behoeve van medisch-pedagogische instellingen (MPI's),
- het vervoer van leerlingen door personeelsleden,
- het vervoer van leerlingen door ouders,
- het vervoer van leerlingen door leerlingen.

In dit hoofdstuk gaan we dus **niet** in op het georganiseerd collectief of gemeenschappelijk leerlingenvervoer, of het zonaal leerlingenvervoer. Voor deze onderwerpen verwijzen we naar de toepasselijke rondzendbrief² van het Vlaams ministerie van Onderwijs en vorming. Evenmin gaan we in op het vervoer van leerlingen of personeelsleden met autobussen en autocars³.

Vooraf willen we er de aandacht op vestigen dat een medisch onderzoek voor personeelsleden, ouders en anderen die regelmatig met personen op de weg zijn, ook louter uit veiligheidsoverwegingen voor de

¹) Koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs (Belgisch Staatsblad, 30 april 1998), hierna KB Rijbewijs genoemd, art. 43.

Voor een toegankelijke, geconsolideerde versie van de wegcode, zie <http://www.wegcode.be/wet.php?wet=9>.

²) Algemene rondzendbrief leerlingenvervoer NO/2008/02 d.d. 23 mei 2008.

[Http://edulex.vlaanderen.be](http://edulex.vlaanderen.be) > Rubrieken > Coördinatie van de omzendbrieven > Instellingen en leerlingen (niveauoverschrijdend) > Leerlingenvervoer.

³) Meer bepaald de diensten voor geregeld vervoer, bijzondere vormen van geregeld vervoer en ongeregeld vervoer, zoals omschreven in de besluitwet van 30 december 1946 betreffende het bezoldigd vervoer van personen over de weg met autobussen en met autocars, Belgisch Staatsblad, 20 januari 1947.

bestuurders zelf en voor de andere weggebruikers, op vrijwillige basis en dus buiten de wettelijke verplichtingen, overwogen kan worden.

2.1 Het vervoer van personeelsleden door personeelsleden

Oorspronkelijk werd het RGA verplicht gesteld voor personeelsvervoer georganiseerd door en met voertuigen van het schoolbestuur. De toepasselijke bepaling van het KB Rijbewijs is evenwel met ingang van 15 november 2008 opgeheven⁴⁾.

Concreet betekent dit dat een personeelslid **niet** over een RGA moet beschikken om collega's te vervoeren, bijvoorbeeld van of naar het werk, naar een bijscholingsactiviteit, een informatievergadering of een stageplaats, in het kader van carpooling of een schoolexcursie, ook niet indien dit gebeurt in opdracht van het schoolbestuur en/of met een voertuig van het schoolbestuur.

Indien het vervoer van een personeelslid door een *gesubsidieerd* personeelslid in opdracht van het schoolbestuur gebeurt (bijvoorbeeld een zieke collega wordt op vraag van de directie door een collega naar huis gevoerd), dan is de arbeidsongevallenwet⁵⁾ van toepassing. Als een arbeidsongeval wordt immers beschouwd elk ongeval dat zich voordoet tijdens en door de uitvoering van de arbeidsovereenkomst en dat een letsel veroorzaakt⁶⁾.

Wat de opportuniteit en de organisatie van het vervoer van zieke of gewonde collega's betreft, verwijzen we naar de toelichting die we in dit verband geven bij het vervoer van zieke of gewonde leerlingen (zie punt 2.3.3).

Het vervoer van een personeelslid door een *niet-gesubsidieerd* personeelslid (bijvoorbeeld een lid van het MVD-personeel) in opdracht van het schoolbestuur valt eveneens onder de toepassing van de arbeidsongevallenwet, maar niet onder de genoemde rondzendbrief van het Vlaams ministerie van onderwijs en vorming. Het schoolbestuur moet de formaliteiten van een gebeurlijk arbeidsongeval van een niet-gesubsidieerd personeelslid dus afhandelen met haar arbeidsongevallenverzekeraar.

Voorts mag er bij verplaatsingen in opdracht van de werkgever in het voertuig niet gerookt worden in aanwezigheid van collega's, aangezien elke werknemer het recht heeft te beschikken over werkruimten en sociale voorzieningen, vrij van tabaksrook⁷⁾.

Indien een personeelslid occasioneel met zijn eigen voertuig in opdracht van het schoolbestuur rijdt, is het aan te raden dat dit personeelslid zijn verzekeringsmaatschappij (burgerlijke aansprakelijkheid auto) hiervan op de hoogte brengt. Zolang het beroepsmatig gebruik van het eigen voertuig occasioneel blijft, heeft dit geen gevolgen voor het verzekeringscontract en de bijbehorende premie. Vaak ligt de grens tussen occasioneel en niet-occasioneel gebruik bij 2 000 km per jaar. Overschrijdt men deze grens, dan stijgt de premie. Dit is echter geen vaste regel. Het is derhalve aangewezen de verzekeringsmaatschappij te contacteren.

⁴⁾ Koninklijk besluit van 31 oktober 2008 tot wijziging van het koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs, Belgisch Staatsblad, 10 november 2008, art. 2, a.

⁵⁾ Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 (Belgisch Staatsblad, 24 april 1971).

⁶⁾ Rondzendbrief 13AC/IF/ONG.28.1 betreffende arbeidsongevallen d.d. 15 december 1999, punt 1.1.4.1. [Http://edulex.vlaanderen.be](http://edulex.vlaanderen.be) > Rubrieken > Coördinatie van de omzendbrieven > Personeel (niveauoverschrijdend) > Arbeidsongevallen.

⁷⁾ Koninklijk besluit van 19 januari 2005 betreffende de bescherming van de werknemers tegen tabaksrook, Belgisch Staatsblad, 2 maart 2005, art. 4 en art. 5, § 1.

2.2 Vervoerdiensten ten behoeve van MPI's

Oorspronkelijk werd het RGA verplicht gesteld voor ambulance- en vervoerdiensten voor medisch-pedagogische instellingen, bijvoorbeeld indien een personeelslid occasioneel enkele leerlingen vervoert naar het zwembad of naar een ontspannende activiteit⁸⁾.

De toepasselijke bepaling van het KB Rijbewijs is evenwel gewijzigd⁹⁾, zodat deze bepaling met ingang van 15 november 2008 enkel nog van toepassing is voor ambulancevoertuigen in strikte zin¹⁰⁾.

Concreet betekent dit dat een personeelslid van een MPI **niet** over een RGA moet beschikken om een vervoersopdracht uit te voeren in opdracht van het MPI, zelfs niet indien dat gebeurt met een voertuig van het MPI – zolang het niet om een ambulancevoertuig gaat.

2.3 Het vervoer van leerlingen door personeelsleden

Voor het **bezoldigde** leerlingenvervoer is een RGA vereist¹¹⁾.

2.3.1 Omschrijving van bezoldigd leerlingenvervoer

Leerlingenvervoer moet als **bezoldigd** beschouwd worden in elk van de volgende twee gevallen¹²⁾:

- De school vraagt op één of andere manier een vergoeding aan de leerlingen of hun ouders, hetzij rechtstreeks (bijvoorbeeld bij het opstappen), hetzij onrechtstreeks (bijvoorbeeld via de schoolrekening). De bezoldigde is in dit geval de organisator van het vervoer (i.c. het schoolbestuur). Het maakt dus niet uit of de organisator van het vervoer een (deel van de) vergoeding doorbetaalt aan de bestuurder.
- De school geeft een personeelslid op permanente basis de opdracht met leerlingen te rijden, bijvoorbeeld elke vrijdagvoormiddag enkele leerlingen heen en weer naar een sporthal brengen. In dat geval gaat deze activiteit immers tot het vaste takenpakket van dat personeelslid behoren en vormt (een deel van) diens maandelijkse wedde de bezoldiging daarvoor.

Opdat leerlingenvervoer **onbezoldigd** zou zijn en er dus geen RGA vereist zou zijn, dienen derhalve twee voorwaarden tegelijkertijd vervuld te zijn:

- er mag geen vergoeding gevraagd worden, en
- het vervoer moet toevallig of occasioneel zijn.

Niet alle financiële of materiële tussenkomsten moeten als een bezoldiging beschouwd worden:

- Een kilometervergoeding is geen bezoldiging, maar een terugbetaling van reeds gemaakte kosten. Het al dan niet uitbetalen van een kilometervergoeding heeft dus geen invloed op de classificatie van het leerlingenvervoer als al dan niet bezoldigd.
- Indien de school voor het leerlingenvervoer een eigen, gehuurd of in leasing genomen voertuig inzet¹³⁾, dan heeft dit evenmin invloed op de classificatie van het leerlingenvervoer als al dan niet bezoldigd.

⁸⁾ Vraag nr. 442 van de heer Alfons Borginon van 23 februari 2006 (N.) aan de minister van Mobiliteit, Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, QRVA 51/130, blz. 25 723.

⁹⁾ Koninklijk besluit van 31 oktober 2008 tot wijziging van het koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs, Belgisch Staatsblad, 10 november 2008, art. 2, b.

¹⁰⁾ Zoals bedoeld in artikel 1, § 2, 12, van het koninklijk besluit van 15 maart 1968 houdende algemeen reglement op de technische eisen waaraan de auto's, hun aanhangwagens, hun onderdelen en hun veiligheidstoebehoren moeten voldoen.

¹¹⁾ KB Rijbewijs, art. 43, 7°.

¹²⁾ Vraag nr. 448 van de heer Jo Vandeurzen van 21 maart 2006 (N.) aan de minister van Mobiliteit, Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, QRVA 51/142, blz. 27 840.

- Een vergoeding in natura valt volledig buiten het begrip 'bezoldiging', tenzij deze vergoeding buitensporig zou zijn. Het overhandigen van een ruiker bloemen of een fles wijn aan een bestuurder – bij voorkeur ná de rit – heeft dus geen invloed op de classificatie van het leerlingenvervoer als al dan niet bezoldigd.

Typische voorbeelden van toevallige of occasionele activiteiten zijn: de directie vraagt een leraar een zieke leerling naar huis te brengen, of enkele leraren vervoeren de leerlingen van een klas naar een theateractiviteit, een tentoonstelling of een beurs.

Of een activiteit eerder toevallig en occasioneel is, dan wel eerder permanent en systematisch, is een feitenkwestie waarover in laatste instantie enkel de rechter kan oordelen. Gezien de mogelijke ernstige gevolgen (zie punt 1) doet de school er goed aan de schemerzone tussen beide interpretaties te vermijden en in geval van twijfel te opteren voor een RGA.

2.3.2 Toepassing van de arbeidsongevallenwet

Indien het vervoer van leerlingen door een *gesubsidieerd* personeelslid in opdracht van het schoolbestuur gebeurt, is de arbeidsongevallenwet van toepassing. Als een arbeidsongeval wordt immers beschouwd elk ongeval dat een werknemer tijdens en door het feit van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst overkomt en dat een letsel veroorzaakt¹⁴⁾.

De rondzendbrief van het Vlaams ministerie van Onderwijs en vorming betreffende arbeidsongevallen besteedt uitdrukkelijk aandacht aan het vervoeren van leerlingen¹⁵⁾. Hierbij moet opgemerkt worden dat een aantal voorwaarden opgesomd worden opdat het ongeval erkend zou worden als arbeidsongeval:

- de leerlingen kunnen geen gebruik maken van de schoolbus of het openbaar vervoer;
- het personeelslid ontvangt geen geld voor het vervoer van de leerling;
- het vervoer gebeurt op vraag of in opdracht van de directie of de inrichtende macht.

Het vervoer van leerlingen door een *niet-gesubsidieerd* personeelslid (bijvoorbeeld MVD-personeel) in opdracht van het schoolbestuur valt wel onder de toepassing van de arbeidsongevallenwet, maar niet onder de genoemde rondzendbrief van het Vlaams ministerie van onderwijs en vorming. Het schoolbestuur moet de formaliteiten van een gebeurlijk arbeidsongeval dus afhandelen met haar arbeidsongevalverzekeraar. Bij de verzekeringsagent of –makelaar kan men hierover meer informatie inwinnen.

2.3.3 Het vervoer van zieke of gewonde leerlingen¹⁶⁾

Er zijn geen wettelijke bepalingen voor het vervoer van zieke of gewonde leerlingen. De algemene zorgvuldigheidsplicht is van toepassing. Wie door onzorgvuldigheid of onvoorzichtigheid letsels veroorzaakt of verergert, is in principe strafbaar. Het vervoer moet dus gebeuren met de normale voorzichtigheid die men van de hulpverleners kan verwachten.

Vooraleer men overgaat tot het vervoeren van een (ernstig) zieke of gewonde leerling, moet men afwegen welke vorm van vervoer het meest geschikt is. Enkel indien de toestand van het slachtoffer dat toelaat, kan men het vervoer met een gewone auto organiseren. Indien de aanwezigheid van gespecialiseerde hulpmiddelen of personeel noodzakelijk lijkt, roept men een ambulance op. Ook in geval van twijfel kan men beter de hulpdiensten laten oordelen.

Voor het hechten van kleine wonden of voor de behandeling van een kneuzing aan een arm zal wellicht het vervoer met een gewone auto naar een arts of het ziekenhuis volstaan. Voor letsels aan de benen zal dat al moeilijker zijn, want spalken en vervoer vereisen meer personeel en een brancard.

¹³⁾ Voor zover het gaat om een voertuig van categorie A, B of B+E. Voor voertuigen van categorie C (vrachtwagens) of D (autobussen, autocars) blijft (onder meer) het rijgeschiktheidsattest vereist.

¹⁴⁾ Rondzendbrief 13AC/IF/ONG.28.1 betreffende arbeidsongevallen d.d. 15 december 1999, punt 1.1.4.1.

¹⁵⁾ Rondzendbrief 13AC/IF/ONG.28.1 betreffende arbeidsongevallen d.d. 15 december 1999, punt 1.3.2.7.

¹⁶⁾ De beschreven procedure geldt eveneens voor het vervoer van zieke of gewonde personeelsleden.

Alleszins mag er geen druk uitgeoefend worden op een personeelslid om het vervoer van een zieke of gewonde leerling zelf met een gewone auto uit te voeren.

Tijdens het vervoer neemt het slachtoffer bij voorkeur op de achterbank plaats, omdat hij daar de chauffeur het minst afleidt. Het slachtoffer draagt alleszins een veiligheidsgordel.

Het kan nuttig zijn dat een begeleider meegaat, om het comfort van het slachtoffer te vergroten. Deze begeleider kan dan ook optreden als het slachtoffer onderweg onverwacht reageert (bijvoorbeeld bewustzijnsstoornissen, shock, braken, hevige bloeding ...). Indien dergelijke reacties echter voorzien worden, doet men er goed aan meteen een ambulance op te roepen. Het onderkennen van complicaties en het opvangen van het slachtoffer vergen immers ervaring en ruimte die bij het vervoer in een gewone auto niet beschikbaar zijn.

2.4 Het vervoer van leerlingen door ouders van leerlingen

Wanneer ouders met hun eigen auto leerlingen vervoeren in opdracht van of georganiseerd door de school, dan is dit een vorm van vrijwilligerswerk.

Dergelijk vervoer is niet bezoldigd, voor zover aan de hoger genoemde voorwaarden voldaan is (zie punt 2.3.1): de leerlingen moeten geen vergoeding betalen en de ouder is geen personeelslid van de school dat hiervoor permanent de opdracht gekregen heeft. Onder die voorwaarden hebben deze ouders geen RGA nodig.

Een kilometervergoeding of een vergoeding in natura moeten niet beschouwd worden als een bezoldiging. Ook het feit dat een ouder zou rijden met een voertuig dat eigendom is van de school of door haar gehuurd of geleased wordt, heeft geen invloed op de classificatie van het leerlingenvervoer als al dan niet bezoldigd.

2.5 Het vervoer van leerlingen door medeleerlingen

Het vervoer van leerlingen door medeleerlingen in opdracht van de school is ten stelligste af te raden, aangezien de voordelen niet opwegen tegen de risico's die men loopt.

De verplichtingen omtrent het RGA willen (mee) garanderen dat bepaalde vervoerdiensten in veilige omstandigheden georganiseerd worden. Dat een school een onervaren chauffeur op haar verzoek medeleerlingen (of personeelsleden) zou laten vervoeren, strookt allerminst met de principes die aan de regelgeving voor het RGA ten grondslag liggen en gaat in tegen de algemene zorgvuldigheidsplicht die ook op een onderwijsinstelling rust.

Een dergelijke handelwijze brengt dan ook bij een gebeurlijk ongeval de aansprakelijkheid van de onderwijsinstelling in het gedrang.

3 Geneeskundig onderzoek

3.1 Principe van de lichamelijke en geestelijke rijgeschiktheid

Het RGA wordt uitgereikt aan bestuurders die met goed gevolg een geneeskundig onderzoek¹⁷⁾ ondergaan hebben. Om bij dit geneeskundig onderzoek rijgeschikt te worden verklaard, dient de kandidaat te voldoen aan een aantal minimumnormen¹⁸⁾ en vrij te zijn van elke lichamelijke of geestelijke aandoening

¹⁷⁾ KB Rijbewijs, Titel III, Hoofdstuk IV, Afdeling 6, Geneeskundig onderzoek, art. 40 – 46.

¹⁸⁾ KB Rijbewijs, Bijlage 6, Minimumnormen en attesten inzake de lichamelijke en geestelijke geschiktheid voor het besturen van een motorvoertuig.

of afwijking, die zijn functionele mogelijkheden zodanig beperkt dat hij een gevaar kan opleveren voor de veiligheid bij het besturen van een motorvoertuig.

Deze minimumnormen hebben betrekking op de volgende functionele stoornissen en aandoeningen:

- Normen betreffende de fysieke en geestelijke geschiktheid
 - Neurologische aandoeningen
 - Geestelijke aandoeningen
 - Epilepsie
 - Pathologische somnolentie
 - Locomotorische aandoeningen
 - Aandoeningen van hart en bloedvaten
 - Diabetes mellitus
 - Aandoeningen van het gehoor en vestibulair systeem
- Normen betreffende de visuele functies
 - Gezichtsscherpte
 - Gezichtsveld
 - Kleurzin
 - Zicht bij schemerlicht
- Normen betreffende het gebruik van alcohol, psychotrope stoffen en geneesmiddelen
- Normen betreffende nier- en leveraandoeningen
- Implantaten

Een kandidaat die aan deze normen voldoet, verwerft het RGA voor een duur van vijf jaar, ongeacht de leeftijd van de kandidaat¹⁹⁾. Het kan evenwel afgegeven worden voor een kortere geldigheidsduur.

3.2 Wie verricht het geneeskundig onderzoek?

Het geneeskundig onderzoek wordt naar keuze van de kandidaat verricht door een geneesheer van:

- een medisch centrum van de Sociaal-Medische Rijksdienst;
- een erkende Arbeidsgeneeskundige Dienst (EDPBW);
- de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB);
- de medische dienst van het leger;
- een Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB);
- de medische dienst van de federale politie.

De kandidaat dient een verklaring voor te leggen waarin hij op zijn woord van eer bevestigt dat hij bij zijn weten niet aangetast is door een aandoening die het normaal besturen van een voertuig, zelfs tijdelijk, zou kunnen verhinderen of belemmeren, en deelt het resultaat mee dat hij bekwaam bij een eventueel vorig geneeskundig onderzoek. Het model van deze verklaring vindt men als bijlage bij het KB Rijbewijs²⁰⁾.

¹⁹⁾ De bepaling dat het RGA voor bestuurders die de leeftijd van 50 jaar bereiken hebben, slechts drie jaar geldig zou zijn, is **opgeheven** met ingang van 10 september 2008. Zie daartoe het koninklijk besluit van 4 mei 2007 betreffende het rijbewijs, de vakbekwaamheid en de nascholing van bestuurders van voertuigen van de categorieën C, C+E, D, D+E en de subcategorieën C1, C1+E, D1, D1+E, Belgisch Staatsblad, 10 mei 2007, art. 64 en art. 77.

²⁰⁾ KB Rijbewijs, Bijlage 6, IX. Eigen verklaring voor de kandidaat voor het rijbewijs van groep 2. Zie bijvoorbeeld http://www.wegcode.be/rybewys/rb_bijl6.pdf, blz. 18.

3.3 Verder verloop van de procedure

Met het uitgereikte RGA, zijn oud rijbewijs en twee recente pasfoto's meldt de kandidaat zich aan op de dienst rijbewijzen van het gemeentebestuur van de gemeente waar hij gedomicilieerd is. Hier wordt hem een nieuw, aangepast rijbewijs overhandigd. Op dit rijbewijs worden de vermeldingen van het RGA overgenomen. Voor de uitreiking van het RGA wordt een bedrag aangerekend dat kan verschillen van gemeente tot gemeente (€ 11 of meer).

4 Categorieën van motorvoertuigen

Ter informatie geven we ten slotte nog een overzicht van de onderscheiden categorieën waarin de motorvoertuigen ondergebracht worden in functie van het vereiste rijbewijs²¹⁾.

Cat.	Motorvoertuigen
A3	Bromfietsen
A	Motorfietsen
B	Auto's <ul style="list-style-type: none"> • met ten hoogste 8+1 zitplaatsen²²⁾, • met een maximale toegelaten massa van ten hoogste 3,5 ton, • met (eventueel) een aanhangwagen <ul style="list-style-type: none"> – met een maximale toegelaten massa van ten hoogste 750 kg, – of met een maximale toegelaten massa die niet groter is dan de ledige massa van het trekkend voertuig, terwijl de maximale toegelaten massa van het samenstel ten hoogste 3,5 ton bedraagt
C	Auto's <ul style="list-style-type: none"> • met een massa groter dan 3,5 ton, • die niet onder categorie D vallen, • met (eventueel) een aanhangwagen met een maximale toegelaten massa van ten hoogste 750 kg
D	Auto's <ul style="list-style-type: none"> • bestemd voor personenvervoer, • met meer dan 8+1 zitplaatsen, • met (eventueel) een aanhangwagen met een maximale toegelaten massa van ten hoogste 750 kg.
B+E	Samenstellen van <ul style="list-style-type: none"> • voertuigen van categorie B • met een aanhangwagen die niet onder categorie B valt
C+E D+E	Samenstellen van <ul style="list-style-type: none"> • voertuigen van categorie C of D • met een aanhangwagen met een maximale toegelaten massa van meer dan 750 kg
G	Landbouw- en bosbouwvoertuigen

²¹⁾ KB Rijbewijs, art. 2.

²²⁾ Hiermee wordt bedoeld dat naast de zitplaats voor de bestuurder nog maximaal acht andere zitplaatsen kunnen aanwezig zijn.